

Hemmelig.

St. prp. nr. 1. Tillegg nr. 4.

(1931)

Bidrag til ekspedisjoner m. v. til arktiske egner i 1931.

Handelsdepartementets innstilling av 10 april 1931, som er bifalt ved kongelig resolusjon av samme dag.

(Foredratt av statsråd Lars Oftedal.)

Til Handelsdepartementet er fra Norges Svalbard- og Ishavs-Undersøkelser, fra Arktisk Næringsdrift A/S og fra endel privatpersoner innkommet ansøkninger om bidrag på tilsammen kr. 137 000 til nye ekspedisjoner til Øst-Grønland og til andre foranstaltninger, hvorved norske næringsinteresser på Øst-Grønland antas å ville bli varetatt. Andragendene omfatter således også innkjøp av rettigheter tilhørende tidligere fangstekspedisjoner, rettigheter som bør sikres for Norge, da de enten omfatter eller grenser inn til områder hvor andre norske ekspedisjoner for tiden er i arbeide. De andragender som innkom før Norges Svalbard- og Ishavs-Råds møte 19—24 januar d. å. har av dette departement vært forelagt for rådet som i skrivelse av 13 februar 1931 anbefaler andragendene, som beløper sig til ialt kr. 112 000.

Ishavsrådets skrivelse vedlegges som uttrykt bilag.¹

De senere andragender er innkommet ved:

Skrivelse fra fisker Sangolt, Hummelsund pr. Bergen, datert 31 januar 1931, om

kr. 10 000 til en ekspedisjon for laksefiske i fjordene på Øst-Grønland (særlig i Frans Josefs Fjord).

Skrivelse fra Norges Svalbard- og Ishavs-Undersøkelser, datert 12 mars 1931, om kr. 15 000 til videnskapelig deltagelse i Finn Devolds, Helge Ingstads og Meyer-Olsens påtenkte og av Ishavsrådet anbefalte ekspedisjoner.

Sangolts andragende har av departementet vært forelagt for Norges Svalbard- og Ishavs-Undersøkelser, som anbefaler andragendet.

Departementet har til bruk ved bedømmelsen av samtlige nu foreliggende, foran omhandlede andragender innhentet redegjørelse fra dosent Adolf Hoel som i skrivelse av 18 mars 1931 etter departementets anmodning har opstillet andragendene i rekkefølge, ordnet etter deres betydning.

Hoels skrivelse er sålydende:

«Under henvisning til konferanse i Handelsdepartementet igår skal jeg få lov til å anbringe de av Ishavsrådet behandlede andragender samt nogen senere innkomne om støtte til foretagender på Øst-Grønland i følgende orden:

¹ Følger som uttrykt bilag.

Bidrag til ekspedisjoner m. v. til arktiske egner i 1931.

1. Arktisk Næringsdrift A/S til kjøp av resterende rettigheter i Foldvikekspedisjonens hus på Øst-Grønland kr. 15 000
2. Arktisk Næringsdrift A/S til anskaffelse av ny kapital for selskapet » 25 000
3. Arktisk Næringsdrift A/S til opprettelse av en fast rute-forbindelse med Øst-Grønland » 10 000
4. Finn Devold til en ekspedisjon til Øst-Grønland 1931—33 » 20 000
5. Finn Devold til anskaffelse av en radiostasjon til bruk for ovenfor nevnte ekspedisjon » 10 000
6. Helge Ingstad til en ekspedisjon til Øst-Grønland 1931—33. » 15 000
7. Bidrag til medsendelse av vitenskapsmenn med eventuelle fangstekspedisjoner, kfr. Hoels skrivelse til Handelsdepartementet av 12 mars 1931 » 15 000
8. Herr Martin Sangolt til en ekspedisjon for undersøkelse av lakseforekomster . . . » 10 000
9. Meyer-Olsen til en ekspedisjon til Øst-Grønland 1931—33. » 12 000
10. Tilbud fra J. Furnes om salg til staten av hans rettigheter i Hird-ekspedisjonens fangstområde på Øst-Grønland . . » 5 000

Tilsammen kr. 137 000

Jeg vil få henstille så inntrengende som mulig til det ærede departement at iallfall de syv førstnevnte beløp blir tatt op. Kampen om Øst-Grønland tilspisser sig efter en rask stigende kurve, og det som må gjøres bør settes i verk så snart som mulig. Gjøres det ikke nu blir det forsent, og den derved forvoldte skade lar sig ikke gjenoprette.

Det er for det første av en vital betydning at det vi har fått istand nord for Scoresbysund ikke må gå tapt. Vi må ikke risikere at nogen av de her av nordmenn byggede hus går over på utenlandske hender. Efter de siste danske fremstøt er stillingen for de nord for Scoresbysund arbeidende

norske selskaper uhyre vanskelig, og de kan ikke stå sig mot den makt som den danske stat setter inn her oppe, hvis de ikke får økonomisk støtte.

Enn videre er det av den største betydning at vi setter oss fast også på andre steder av Øst-Grønland enn nordpå hvor vi nu har arbeidet i flere år. Det vil være meget vanskelig for danskene å svare på norske fremstøt i andre deler av Grønland. Av steder som her kommer i første rekke må nevnes traktene mellem Angmagssalik og Lindenovfjorden hvor der efter samstemmig uttalelse av en rekke folk skal være store forekomster av laks.

De ovennevnte saker bør behandles i en hemmelig stortingsproposisjon og bevilgningsspørsmålet må være avgjort i Stortinget før påske, da disse ekspedisjoner ellers slett ikke eller vanskelig vil kunne komme avsted.»

Ved skrivelser til Stortingets Utenriks- og Konstitusjonskomite 20 mars og 23 mars 1931 har departementet til foreløbig underretning tilstillet komiteen Norges Svalbard- og Ishavs-Råds før nevnte skrivelse av 13 februar 1931 tillike med de senere innkomne andragender og Hoels gjengitte skrivelse.

Departementet antar at visse av de foran nevnte formål fortjener offentlig støtte, men finner av økonomiske hensyn å måtte innskrenke sig til et mindre beløp, som man vil foreslå satt til kr. 45 000.

Departementet har tenkt sig at de av Hoel i skrivelsen av 18 mars d. å. under 1, 2 og 10 opførte poster fortrinnsvis bør tilgodesees, og såvidt mulig på de vilkår Norges Svalbard- og Ishavs-Råd har angitt i skrivelsen av 13 februar d. å.

Vedrørende post 2 bemerkes at departementet antar, at Staten alene bør stå som långiver uten å overta aksjer for beløpet.

Vedrørende post 10 bemerkes:

Mellem Staten og tre av deltagerne i den såkalte Hirdekspedisjon av 1927—29 blev det i 1930 i forbindelse med bidrag til deres nye ekspedisjon inngått overenskomst om avståelse av deres anpart i ekspedisjonens gamle og nye rettigheter på Øst-Grønland.

Bidrag til ekspedisjoner m. v. til arktiske egner i 1931.

Om overenskomsten uttaler Norges Svalbard- og Ishavs-Råd:

«Vi er av den mening at norske interesser ikke er helt betrygget ved overenskomsten av 1930 og at det vil være av betydning for Staten å sikre sig kontroll også over Furnes' anpart av husene»

Da Staten allerede eier en betydelig part i husene, går vi ut fra at det vil være den naturlige ordning at Staten også får sig overdratt de resterende rettigheter — »

Departementet er tilbøielig til å anbefale at Furnes' tilbud godtas under forutsetning av at prisen kr. 5000 også betraktes som vederlag for samtlige gjenværende anparter.

Man ønsker dog forinnen endelig standpunkt tas å anstille nærmere undersøkelser i saken.

Departementet finner i denne forbindelse å burde nevne at Furnes i skrivelse av 21 mars d. å. til Handelsdepartementet uttaler

at han vil henvende sig til den store danske Grønlandsekspedisjon, der skal stasjonere ved hans område, dersom den norske stat ikke interesserer sig for kjøpet.

Da departementet først ved en fornyet gjennomgåelse av de forskjellige andragender ønsker å ta endelig standpunkt til hvilke formål bør tilgodesees, finner man det mest hensiktsmessig at det samlede bevilgede beløp stilles til disposisjon til anvendelse efter nærmere bestemmelse av Kongen.

I henhold hertil skal departementet innstille:

At Deres Majestet vil bifalle og underskrive et fremlagt utkast til proposisjon til Stortinget om at der på statsbudgettet for terminen 1 juli 1931—30 juni 1932 som nytt kapitel 541, bidrag til ekspedisjoner m. v. i arktiske egner i 1931, føres op kr. 45 000.

Vi Haakon, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Stortinget innbys til å fatte beslutning om at der på statsbudgettet for terminen 1 juli 1931—30 juni 1932 som nytt kapitel 541, bidrag til ekspedisjoner m. v. til arktiske egner i 1931, føres op kr. 45 000.

Handelsdepartementets innstilling følger i avtrykk.

Gitt på Oslo slott 10 april 1931.

Under Vår hand og rikets segl

Haakon

(L. S.)

Joh. Ludw. Mowinckel

B. Rolsted